

L'HOSPITALET, DES DELS ORÍGENS FINS A L'ACTUALITAT

DIVERSOS AUTORS: Història de l'Hospitalet. Una síntesi del passat com a eina de futur. Ajuntament de l'Hospitalet/Centre d'Estudis de l'Hospitalet, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona, 1997, 252 pp.

L'Hospitalet de Llobregat és, malgrat que sovint s'oblida, la segona ciutat més gran de Catalunya. Amb tot, com confessen els autors del llibre que ens ocupa, molts dels seus conciutadans ni saben que el seu és un municipi distint de Barcelona. Donar resposta a aquesta inexistència i/o pèrdua de la memòria i de la identitat col·lectiva entre bona part de la població és justament un dels objectius perseguits per l'equip de catorze historiadors i historiadores i altres col·laboradors del Centre d'Estudis de l'Hospitalet (CEL'H) que de forma voluntària han impulsat conjuntament la redacció d'aquesta iniciativa.

L'esforç, sens dubte reeixit, a més d'aportar el seu gra de sorra en la recuperació del patrimoni cultural d'una ciutat amb perill real de perdre la pròpia identitat, persegueix també, des de l'òptica estrictament científica, la vocació de dotar la ciutat d'una espècie de «manual» de síntesi d'història general de la vila, útil per a futures investigacions i fonament i base d'un projecte pedagògic adreçat «als nostres conciutadans del futur».

Si la vocació científica és clara i justificada pel mateix resultat obtingut, no és menys aconseguit l'esforç per oferir una síntesi general d'àmplia divulgació. Un text rigorós i ben anotat però senzill i àmpliament il·lustrat (més de dues-centes fotografies, prop de setanta quadres, una desena de mapes, etc.) donen a l'obra un caràcter entranyable que justificarà la presència del llibre a les biblioteques domèstiques dels hospitalencs, i que, sens dubte, serà l'enveja de moltes altres ciutats que encara no han coronat el respectiu projecte d'història del municipi.

Certament un projecte col·lectiu en el qual treballen catorze plomes diferents, i amb un objectiu tan ambiciós com és el d'oferir un manual d'història de l'Hospitalet des dels seus orígens remots, a la prehistòria, fins pràcticament als nostres dies, planteja no poques dificultats. Com els rius de llarga longitud i pendent irregular, també aquesta obra col·lectiva presenta alguns alts i baixos i singularitats remarcables en funció de qui són els redactors de cada capítol.

En aquest sentit, cal tenir present que el contingut del llibre ha estat organitzat en dos grans blocs. El primer, repassa sumàriament la història de l'Hospitalet, des dels seus orígens fins a l'edat moderna. El segon, que ocupa el 70% de les pàgines del text, es fixa en l'edat contem-

porània. Del primer, cal remarcar l'innegable interès que tenen tots els capítols com a font d'informació de l'evolució i activitat dels pobladors ancestrals de la zona; en resalta, en la meua opinió, el capítol dedicat a l'edat medieval. Sens dubte, aquest capítol afronta i resol de forma exemplar l'esforç per conciliar l'exposició de dades i de fets estrictament locals amb els processos viscuts en l'àmbit general. En aquest sentit, doncs, i de forma harmoniosa i didàctica, les notícies sobre la societat, l'economia i la política locals es combinen i s'aprofiten per introduir i explicar, molt planerament, conceptes i processos fonamentals en l'estudi de l'edat medieval («els mals usos», «la servitud», els «establiments», «l'enfiteusi» o el creixement feudal dels segles XII i XIII, la crisi baixmedieval, etc.).

La segona part del llibre, desglossada en dos capítols i un epíleg, fa referència a l'evolució de l'Hospitalet en el decurs del segle XIX, fins als nostres dies. Les pàgines que li fan d'introducció expliciten i justifiquen l'interès especial dedicat pel llibre als temps moderns: la ciutat tal com és coneguda avui, s'explica, fonamentalment, «gràcies» al seguit de transformacions conegudes en el decurs d'aquest període i que troben el seu tret de sortida simbòlic, el 1819, amb la construcció del Canal de la Infanta i el 1854, amb l'arribada del ferrocarril. És en el marc del segle XX, a més, que l'Hospitalet perd bona part de la seva identitat ciutadana i es consolida com el «femer de Barcelona» i com la «ciutat de la immigració», «paradigma de la Catalunya actual».

Lluny de pretendre resumir aquí, el contingut d'aquests dos capítols, amb tot, sí que crec interessant ressaltar-ne algun aspecte:

D'entrada, l'esforç per mostrar l'historicitat i fins i tot el relatiu caràcter recent de bona part de la fisonomia actual de l'Hospitalet, una ciutat que encara el 1900, passava amb prou feines dels cinc mil habitants i que continuava tenint un fort component rural. El mateix procés d'industrialització, certament de llarga tradició, no empenyria una embranzida notòria i irreversible, fins entrada la segona meitat del segle XIX, de la mà, sovint, de fabricants i empreses barcelonines. Urbanísticament, barris emblemàtics de l'Hospitalet d'avui, com la Florida, Pubillas Casas, Sanfeliu, Bellvitge, Can Serra o el Gornal, daten dels anys cinquanta i seixanta del nostre segle.

En dos dels capítols destaca també l'interès per les qüestions demogràfiques i, en concret, per l'allau migratori que la vila va conèixer als anys vint, primer, —amb l'arribada sobretot de murcians i

almeriencs— i, en un segon moment, als anys cinquanta i seixanta, quan l'Hospitalet va esdevenir *crisol de cultures*. De fet, si tenim present que des de 1900, la població habitant de l'Hospitalet ha multiplicat per seixanta, no podria ser d'una altra manera. L'anàlisi quantitativa del fenomen, però també el gens fàcil procés d'integració social i cultural dels nousvinguts a la societat d'acollida, són analitzats amb cura i des de perspectives prou diverses des del moment de la seva arribada, fins als nostres dies.

Quant a la política i l'evolució social, els capítols passen revista a fets i personatges des dels temps de guerra contra Napoleó, fins a la fi del franquisme i la consolidació de l'Hospitalet com a feu electoral del PSC-PSOE. Òbviament la informació continguda sobre un període tan llarg de temps, pot resultar, si es lleix d'una tirada, abassegadora. Amb tot, per al lector encuriós i per a l'investigador especialitzat, la passejada per les seves pàgines no resultarà debades.

És també realment destacable la notòria documentació gràfica que complementa el text i que recull, des de fotografies de la vila que il·lustren l'evolució i creixement urbanístics, fins a entranyables il·lustracions de portades de publicacions promogudes per associacions de veïns, o de cartells de reivindicació sindical i política dels anys de la transició.

Finalment, l'obra té gran interès per als historiadors, en especial per als que treballen des de l'òptica de la història comparada entre ciutats. L'anàlisi del seu comportament demogràfic, econòmic, però també del seu posicionament davant les guerres que sacsejaren el XIX, davant el Sexenni, enfront dels anys d'oligarquia i caciquisme o davant la república, la Guerra Civil, els anys d'autarquia i repressió franquista, etc., són elements que esdevindran, sens dubte, imprescindibles per a la redacció de futures síntesis d'història general i contrast de les actuals. El llibre s'acaba amb una exhaustiva bibliografia agrupada per èpoques que corrobora l'interès científic de què parlem.

En resum, un llibre d'història local, de síntesi, interessant per a la ciència i la divulgació, que confio que servirà d'estímul a molts altres centres d'estudis locals i ajuntaments per impulsar el respectiu projecte de recuperació del propi passat col·lectiu i aportar, així, el seu granet de sorra en la millora del coneixement sobre la nostra història nacional.

Santi Vila